

ALEGEREA DE LA 3 APRILIE

Discurs rostit de d. N. FILIPESCU, în adunarea de la Dacia de la 30 Martie 1897

D. N. Filipescu. — Domnilor, D. Sturdza s'a reintors la putere, noi ne-am reintors la această tribună. (Aplause).

D. Sturdza ne-a aruncat mâna, am venit s'o ridicăm.

Ministerul d-lui Sturdza este un minister de provocațiune, am venit să răspundem la această provocațiune. (Aplause).

Ministerul Sturdza e un minister Polignac.

Totul reamintește azi timpurile acelea turburate ale Franciei, când în întuneric se clocea o combinațiune ministerială, în fruntea căreia se căuta să se pună omul cel mai odios din Franța, dar care totuși nu îndrăznea să se arate la lumina mare, ci aștepta în umbră înlocuitor ca d. Sturdza astăzi, ca bugetele să fie votate și Camerele în ajun d'a fi închise pentru ca să se impuie.

O deosebire este însă, între situațiunea de atunci din Franța și cea de astăzi: în Franța pe tron era un suveran care se chema Carol al X-lea, în România este înțeleptul Rege Carol I. (Aplause).

De aceea nu ne vom pierde cumpătul. Sintem însă în drept, și este și datoria noastră ca să spunem Suveranului că experiența care se face de un an și jumătate trebuie să înceteze.

Un guvern care nu a venit prin voința manifestă a țării, are oare-cari îndatoriri de la care nu poate să se abată.

Corpul electoral poate să încredințeze puterea chiar unor guverne rele. O țară e în drept să aibă caprișul de a avea guverne incapabile, răsunătoare, ori odioase. D'aceia s'a zis că o țară are guvernele pe care le merită. Un guvern însă isvorit din voința regală dătește proprietățile sale originale ca să nu fie violent și răsunător, ca să justifice prin muncă prezența sa la putere și să nu lase să se periclitze interesele superioare ale țării.

El bine, regimul ce-l avem de un an și jumătate intrunește aceste însușiri mai puțin de cât toate guvernele ce s'au succedat la cîrmă sub domnia Regelui Carol, și toate acele guverne au venit la putere mai mult sau mai puțin prin voința țării.

Am avut de la 1866 pînă astăzi trei guverne trainice, cîte și trele au venit la cîrmă prin voința țării.

La 1871 a venit d. Lascar Catargi când nici nu-l se disputa puterea, pe care nimeni nu cuteza să o ia.

La 1876 a venit partidul liberal printr'un curent al opiniunii și prin un vot al Senatului.

La 1888 s'a ridicat o puternică vijelie care a măturat colectivitatea.

Și este cert că la 1871, 76 și 887, am avut guverne. Ceea ce avem astăzi nu numai e guvern rău, dar nici nu se poate numi guvern. (Aplause).

Ar fi regretabil ca să se poată zice că singurul guvern care a venit la cîrmă în afară de voința țării, a fost un guvern care prin incapacitatea lui a oprit mersul înainte al Statului român și a jertfit în afară interesele cele mai vitale ale țării.

Țara nu ne-a dat acest guvern și nu merită acest guvern. (Aplause).

Acum un an și jumătate s'a făcut o experiență constituțională: s'a zis că puterea trebuie tăiată în felul și împărțită în bucăți egale diferitelor partide cari și disputa puterea. Din parte-ne am primit să facem cu lealitate experiența acestei teorii, de și s'a inaugurat în contra noastră și nu să experimentăm în contra odiosului regim de 12 ani al lui Ion Brătianu.

Cu toate acestea am salutăm, acum un an și jumătate, pe D-nul Sturdza ca adversari leali; azi din prima zi salutăm venirea D-lui Sturdza cu o protestațiune indignată. (Aplause).

Acum un an și jumătate am recunoscut că experiența cu partidul liberal era necesară, azi credem că prelungirea acestei experiențe e păgubitoare intereselor țării. (Aplause).

Am făcut mai mult de cât se poate cere unor adversari politici; am ajutat pe protivnicul nostru, le-am dat rețete ca să i scăpăm de boalele de cari suferău. Azi, însă, partidul liberal nu este de cît un cadavru; noi cerem ca să fie îngropat, și să se deschidă moștenirea. Noi revendicăm succesivitatea ca moștenitori legitimi. (Aplause).

Să nu ni se răspundă cu ficțiuni constituționale cari ar fi o piedică la venirea noastră la putere.

Nu refuzăm această discuțiune constituțională fiindcă am fi lipsiți de argumente.

Argumente am putea imprumuta chiar de la adversarii noștri, precum de la d. Stătescu care a declarat că partidul liberal trebuie să se retragă, și de la însuși președintele Camerei, care a declarat că un minister Sturdza e imposibil.

O așa discuțiune și-ar avea locul și ar putea fi necesară dacă cine-va ar cuteza să spună că Camerele pe cari se bizue guvernul reprezintă țara.

Știți însă ce autoritate au aceste unanimități, fruct al unei escamotări a voinței corpului electoral.

Nici o dată nu s'a pomenit o mai mare, o mai cutezătoare mistificare a țării de cît consultarea țării din 1895.

S'au exploatat atunci cele mai sfinte sentimente ale unui popor, ca și cele mai jonsnice ale lui interese. Liberalii s'au adresat și la inima și la stomahul acestui popor. Acelora cari se lăsa a fi seduși de satisfacerea intereselor materiale li se spunea: «avem să vă reducem imposibile, avem să desființăm imposibilitățile de comunicațiune, avem să doborîm accizele.» (Aplause).

Iar acelora pentru cari asemenea făgădueli nu constituiau un argument destul de convingător, li se spunea: «Aceste făgădueli sunt pentru politica internă. În afară vom avea o politică măreață. Vom întinde mai departe hotarele țării românești», căci sunt prea strîmte aceste hotare ca să coprină minciunile lor. (Aplause).

Indată însă după ce s'au sfrîșit alegerile a cășut masca.

Indată după alegeri au desmînțit tot ce spuseseți în opoziție. În opoziție d. Sturdza era cu România în contra Ungurilor ca să vie la putere. Venit la guvern s'a apucat să reprime mișcarea Românilor pe care dînsul o pornise.

În opoziție, d. Sturdza zicea: contribuțiunile sunt prea mari; la guvern, bugetul este prea mic. (Aplause).

De aceea în loc d'a desființa căile de comunicație și accizele, ei propun să se sporească patentele și impozitul timbrului.

Dar, D-lor, cu toate acestea ei și ajunseră scopul, și puteau spune țării: Nu mai ne pasă de nimic; avem puterea pe patru ani. Timp de patru ani țara trebuie să ne îndure.

Cu toate acestea ei să mai temeau de ceva. Ei să temeau de propria lor majoritate. Ei să temeau ca însuși armata lor să se revolte în contra lor. Atunci au recrutat'o în condițiuni speciale.

Au ales oameni legați de ei prin interese, cari să nu poată vre-o dată da un vot independent. Au ales în parlament peste 30 de funcționari ai creditelor și ai băncilor. Pe lângă aceștia au introdus în Camere pe toți ipotecarii creditelor, pe toți cei ce puteau fi finișii de vre-un interes, pe toți avocații fără clientelă cari azi n'au timp ca să pledeze pe la toate secțiunile tribunalului. Pentru un candidat o ipotecă la credit prețuia mai mult de cît ori ce profesiune de credință.

D-lor, contra acestui amestec al politicii cu afacerile trebuie să protestăm, mai ales azi cînd cu atîta îndrăsneală se pune candidatura unui om de afaceri contra unui om politic.

S'a produs de cîtă-vă vreme un fel de penetrațiune reciprocă a finanțelor și a politicii, grație căreia Corpurile legiuitoare au devenit servile și corpul electoral fără voință.

Nu am însărcinarea să indic soluțiuni. Dar după părerea mea personală, va fi datoria partidului conservator—de și nu vorbesc de cît în numele meu personal—de a face o despărțire între afacerile publice și afacerile financiare.

Pentru aceasta nu e nevoie să desființăm instituțiuni de credit cari, afară de acest neajuns, sunt utile. Dar va trebui să creăm instituțiuni paralele pentru a nu lăsa mai ales pe negustorii la discrețiunea unor bănci cari au ajuns a fi un instrument de guvernământ. Va trebui încă să stabilim incompatibilități între mandatul legislativ și funcțiunile de la credite. Nu vom cere desființarea creditelor; trebuie însă să facem să înceteze monopolul creditului. Nu vrem să desființăm pe Carada, dar trebuie să i tăiem unghiile. Trebuie să-l facem nepuținios, și atunci va putea sta liniștit în cușca de la Banca Națională și va putea minca în pace cașcavalul de care vorbește d. Fleva. Aceasta nu numai nu ne displace, dar credem că e folositor ca să i lăsam să se îndoape

aceasta-l face în opoziție mai greoi pentru luptă și stabilește între dînsii și noi o deosebire de apucături și de aspirațiuni la care ținem mult. Nouă ne place ca în mijlocul capitalei, în mijlocul părții comerciale a orașului, să poți vedea în toate zilele precum privești la menagerie cum mîncă animalele, să poată, zic, vedea comerțianții capitala în dosul grilajului Bancet Naționale cum mîncă, cum mistue Carada. (Aplause prelungite).

D-lor, cînd văd că cuvintele mele au un așa ecou în mijlocul D-v., sentimentele pe cari le exprim sunt atât de puternic răspîndite în țară în cît este o cutezanță, este, pot să zic, chiar o obrăznicie, să presinț pe D-nul Băicoianu în contra unui fruntaș politic ca D. general Manu. Cînd zic *fruntaș*, dau cuvîntului înțelesul pe care de curînd l'a căpătat. Prin fruntaș înțeleg un om care nu face parte din cea strînsură de ipotecăți ai creditelor și de impiegați ai băncilor, un om ca d. general Manu care, ori cît Băicoianu ar fi, nu va scăpa guvernul de rușinea de a merge să i ceară sfaturi acasă, cum a mers la d. Lascar Catargi, spre a cere sfaturi ce nu pot da slugile din acest Parlament. (Aplause).

D. general Manu, punîndu-și candidatura, poate să zică alegătorilor: Am fost președinte de consiliu, am fost ministru, am fost președinte de Cameră, m'am jertfit pentru țara aceasta, cred că am dreptul să cer modesta răsplată de a fi trimis în sfatul țării ca simplu senator, cred că am dreptul să spun cuvîntul meu în Senat, unde voi fi un element de control util și un mandatar independent. (Aplause).

Cu ce se poate recomanda însă d. Băicoianu corpului electoral? El poate spune alegătorilor: Am îmbătrînit în pivnițele creditului urban, mi-am câștigat în mod obscur viața, n'am făcut nimic pentru țara aceasta.

Ei bine, dacă ai fost director ai luat leafă, tantieme; n'ai dreptul să ceri pentru aceasta răsplată politică, căci n'ai făcut nimic pentru țara aceasta. (Aplause).

D. Băicoianu poate să vă ceară ratele, nu are dreptul să vă ceară voturile. (Aplause prelungite).

În ori-ce caz însă, ar trebui să se pue o întrebare d-lui Băicoianu.

Știți că s'a deșpus în Cameră un proiect de lege din inițiativa parlamentară, proiect care s'a boțezat *proiect de lege în contra gheșefarilor*, și care tinde să escludă din Cameră pe slujbașii creditelor, cum e d-nul Băicoianu.

Ei bine, această lege care s'a deșpus de unii deputați liberali se află încă în secțiunile Camerei, cînd n'au îndrăznit nici măcar impiegații Creditelor s'o respingă.

Să cade să întrebați pe d. Băicoianu de va vota sau nu acea lege? Dacă va va făgădui să o voteze, puteți să i dați voturile d-voastre.

Dar, în acest caz, vă întreb, nu este mai bine să nu-l mai trimeteți de loc în Parlament, de cît să pășiți rușinea ca să vedeți pe alesul D-v. isgonit din Senat?

D-lor, pentru toate aceste cuvinte, fiți oameni de bun simț și trimeteți pe Generalul Manu la Senat, iar pe D. Băicoianu lăsați-l la bancă. Neavînd nici un titlu politic, s'a pus candidatura D-lui Băicoianu pentru intruirea ce ar putea-o exercita ca director al Creditului. *Oculă* a pierdut ori-ce rușine. Cuvîntul *Oculă* nici nu li se mai potrivește. Pînă acum ceea-ce era rușinos îl făceau în întuneric; de aci înainte vor să opereze la ziua mare, fără perdea. Pînă acum, directorii creditelor trăgeau sforile pitulați în boltele creditelor; acum își pun ei însuși candidatura.

Și pe cînd ei își pun candidaturile pe față, tot pe față lucrează și poliția pentru ei. Nu vreau să mă prefac că mă indignez peste măsură de faptul că funcționarii lucrează pentru candidatul guvernamental.

Dar pînă astăzi n'am pomenit ca guvernul să facă din funcționarii oratori în intruirile electorale și să-l afișeze fără rușine chiar prin zările lor.

lată în adevăr ce citec în *Liberalul* de astăzi:

«Au luat parte la intrunirea din coloirea de Galben D. Al. G. Băicoianu, candidatul nostru la această alegere, D. Melisano, etc... și mai mulți alți alegători a căror nume ne scapă, precum și D-nii Andrei Zacharia, Mihail Cantunari, Mateescu, etc.»

www.dacoromanica.ro e o asemenea îndrăsneală.

Acum băncile nu mai sprijină pe candidați; însuși bancherii și pun candidaturile. Acum poliția nu mai cară lumea la intruniri ca să asculte pe oratori, comisarii fac pe oratori. Și ca să nu să îndoiască nimeni de intruirea poliției, presa dă în vileag amestecul poliției. D. Băicoianu disprețuește întru atîta colegiul I de Senat, în cît vă solicită voturile prin Zaharia și Cantunari, cari nu au ce căuta pe la intruniri, cari ar trebui să fie la funcțiunile lor.

O voce: — La Văcărești!

D. Filipescu.—În adevăr, d-lor, că ar trebui să nu fie nici măcar pe la funcțiunile lor, ci la Văcărești. Oamenii aceștia au fost trimiși înaintea judecătorului de instrucție pentru scandalurile și torturile de la 16 și 18 Noembrie.

Cu acești oameni cari n'au beneficiat încă de o ordonanță de neurmărire merge brațul la braț d. Băicoianu.

Voci: — Să i rușine!

D. Filipescu.— Acești oameni au fost chemați la instrucție, dar o asemenea instrucție nu s'a mai văzut pînă astăzi.

Sunt 5 luni de zile de cînd justiția se prefacă că urmărește pe acești oameni.

Totul însă e o farsă, și dovada că e o farsă pot eu să v'o dau.

Văzînd că nu se face nimic, am făcut eu o instrucție. Am întocmit o listă întreagă de martori și am luat și depoziii în scris de la funcționari ce și azi se află în serviciul primăriei și poliției. Știți ce dovedesc aceștia? Că au fost organizați în bande la 16 Noembrie, că au fost plătiți de autorități, că totul s'a înghiebat de un ministru, d-nul Gogu Cantacuzino, și de primarul capitalei.

Cînd mi-am întocmit tot dosarul, am cerut să fiu ascultat de judecătorul de instrucție.

Am spus timp de o lună aproape zilnic prin ziarul «Epoca» că cer să fiu chemat de judecătorul de instrucție. În zadar însă; n'a vrut judecătorul de instrucție.

Magistrații se prefăceau că caută probe, și eu le oferam să le dau probele gata. Ei însă fugeau de mine ca de dracu. (Aplause).

În timpul acesta se corupeau martorii, grație cărora s'ar fi trimes la Văcărești sprijinitorii candidaturii d-lui Băicoianu.

Paraschivescu, căruia i s'au scos măsele cu cleștele, și-a schimbat acum în urmă depozitia și primarul Capitalei i-a dat o slujbă la primărie.

Cu poliția caută liberalii să terorizeze pe alegători și cu d. Băicoianu caută să-i corupă.

Candidatura d-lui Băicoianu e o candidatură de corupțiune.

Și tocmal în contra acestui sistem de corupțiune se cade ca să se protesteze la alegerea de la 3 Aprilie. (Aplause).

Acest sistem de corupțiune a creat situația politică de azi și a făcut un rău nespus, mai ales partidului liberal.

Îngrijiiți numai de gîndul câștigului material, liberalii nu se pot ridica pînă la un gînd mai înalt și mai desinteresat.

D. Carp v'a repetat azi că liberalii vor cădea de la putere prin ticăloșia lor. Aceasta a fost adevărat pînă acum cît-vă timp. De la o vreme încoace ei să mențin la putere tocmal prin ticăloșia lor.

Dacă ar mai avea ceva de pierdut moralmente, liberalii ar fi priceput că trebuie să se retragă de la putere, pentru a scăpa puținul capital moral ce le-ar fi rămas.

Ne mai avînd însă nimic de pierdut și avînd materialmente încă ceva de câștigat, la guvern, ei se agață de putere. În halul în care au ajuns, ei, chiar fiind convinși că fie-care zi de putere li se va socoti cît o lună în opoziție, își zic că trebuie să stea la cîrmă pentru că în fie-care zi pot să facă un gheșeft, pot să angajeze un proces nou, pot să realizeze un nou samsarlic.

De aceea, în contra propriului interes al partidului lor, acești oameni stau la putere.

Ei bine, d-lor, noi i-am lăsa la urma urmelor să se folosească în liniște de gheșefturile lor, dar nu putem să lăsam să se periclitze interesele cele mai sfinte ale acestei țări.

De aceea în situația externă în care ne aflăm, nu se poate ca să tolerăm la cîrmă un regim ca acesta.

După trecere de 20 de ani, se deschide asta-zi iarăși criza Orientalului.

Știți ce s'a petrecut acum douăzeci de ani; cunoașteți ireparabilele greșeli ce s'au făcut și cari nu s'au acoperit în ochii țării de cît grație vitejiei armatei noastre.

Am avut unica ocaziune atunci ca să facem o Romnie mare în fața unei Bulgarii

mici și s'a lăsat o Romnie mică față cu Bulgaria care tinde din zi în zi să devină mare. (Aplause).

Voiți să reîncepeți experiența cu dînsii în aceste solemne împrejurări?

Cel puțin în 1877, ei aveau cîtă-vă oameni cari puteau inspira oare-care încredere. Ei se recomandați cu figura senină a lui Ion Brătianu, cu figura plină de autoritate a lui Kogălniceanu; astăzi ei se presintă cu murta de calfă de friser a lui Stoicescu. (Aplause). Un om care are bucluc și incidente în privința plății primurilor lui, un om în contra căruia s'a deșpus acum de curînd o plingere la parchet,—și afirm că s'a deșpus,— un om despre care ziarul *Neue Freie Presse* zicea că nu mai poate fi ministru pentru motive de ordin privat, un om cu care străinii nu mai consimt să vorbească, re-presintă de cînd luni Majestatea Statului Român în afară.

Voci: — Rușine!

D. Filipescu.— Rușine este în adevăr, D-lor. Un asemenea om ar merita să fie asvîrlit pe fereastră, drum, de alt-fel, pe care îl cunoaște perfect. (Aplause).

Ve pot afirma că de cînd luni de zile nici un diplomat nu a mai vorbit o vorbă despre politică cu un ministru al țării Românești. (Mișcare în sală).

Un singur act s'a sîvrîșit în aceste 5 luni cu privire la relațiunile noastre cu străinătatea: s'a înminat o notă identică a Puterilor prin care se cere să se rezolve cesțiunea moștenirilor străinilor, note bazate pe angajamentele luate de guvernul lui I. Brătianu și necunoscute de țară, și pe acte care au fost falsificate în Cartea verde.

(Mare mișcare în sală).

Dar, d-lor, dacă la ministerul de externe tronează ridiculul, la ministerul de rebel tronează odiosul.

Ve mărturisesc că mă mir de răbdarea dv., față cu cele ce să petrec de un an și jumătate la Ministerul de război. De pe banca ministerială ni s'a spus că, în împrejurările grave prin care trecem, țara este dezarmată, nu avem puști, nu avem cartușe, nu putem face față dificultăților exterioare.

Și ni să poate cere să avem cumpătate față cu acești oameni cari, pe baza unor asemenea titluri, se reintorc la putere! (Aplause).

D-lor, este un punct în Peninsula Balcanică, este Macedonia, spre care toată Europa are privirile ațintite, unde s'a pornit o luptă de influență, desperată, unde toate Statele caută să-și întărească, azi mai ales, influența.

Ei bine, acolo au vîrît liberalii ceartă între Romini; au desnădăduit pe Macedonienii amenințîndu-i cu expulsarea de pe teritoriul Romîniei bine primitor chiar pentru straini; au închis școlile pe cari cu atîta jertfe isbutiserăm noi să le deschidem.

Ei bine, d-lor, față cu o politică atît de păgubitoare țării, declarăm că nu mai putem sta în rezervă. (Aplause).

Am sacrificat interesele noastre cînd aceasta ni s'a cerut; nu putem să sacrificăm interesele țării. Nici nu ni se poate cere o asemenea jertfă.

Nu voim o politică de aventură în afară. Nu. Din potrivă voim să ne menținem pe terenul tractatelor, voim în conglăuire cu toate puterile mari, să se menție starea de lucruri actuală în Balcani. Dar dacă aceasta nu va fi posibil, nu vom admite ca să se ia o hotărîre despre noi și despre al noștri, fără învoiala și participarea noastră.

Voim un guvern de autoritate care să poată spune sus și tare aceasta în străinătate.

Un atare guvern nu poate fi azi guvernul liberal.

De aceea cerem ca să se sfrîșească cu experiențele liberale.

Nu cerem pentru aceasta M. Sale ca să facă un act de violență în contra partidului liberal. Nu! Dar cînd însuși liberalii, ca d. Stătescu, spun că ei nu mai au ce căuta la putere, cînd d. Giani spune că Sturdza nu este posibil, cînd vedem că prezența liberalilor la cîrmă compromite cele mai supreme interese ale țării, sintem în drept să spunem: Majestate! nu pretindem să gonesc pe liberali, dar cerem să revit asupra actului de favoare care l'ai făcut liberalilor acum un an și jumătate, să reprim lucrurile acolo unde erau înainte de 4 Octombrie 1895. (Aplause prelungite).